

Bilaga 1

Koppling till kommentarer från framtidsworkshops

Denna bilaga syftar främst till att förtydliga hur framtagandet av det nu presenterade inriktningsunderlaget gått till. Hur kommentarerna från framtidsworkshoparna värderats och sammanställts och hur Skellefteå kommun kopplat samman sin vision och bakgrundsanalys med alla de åsikter och förslag som kommit in under samtalen med kommunens invånare. Förhoppningen är att bilagan ska ge en inblick i den bakomliggande processen till inriktningsunderlaget som presenterats och skapa en förståelse för förslagens innehåll.

Bakgrundsanalys och Framtidsworkshops

Skellefteå kommun har beställt och läst rapporter om hur Skellefteå utvecklas i förhållande till övriga världen, jämfört med andra städer och på en regional och nationell nivå. Vilka trender som råder har undersökts och kommunen har också tagit del av mycket forskning och teorier kring hur en plats kan utvecklas (se www.skelleftea2030.se/fokusomraden/kallor/). Internt har kommunen också anordnat workshops med deltagare från de olika förvaltningarna. Allt detta arbete ligger till grund för den bakgrundsanalys som tagits fram där Skellefteå kommuns styrkor, svagheter, möjligheter och hot belysts. På så sätt har kommunen kunnat framställa ett underlag med fyra fokusområden – *Kompetens & sysselsättning, Levnadsmiljö & upplevelser, Grundläggande service* och *Kommunikationer* – som efter bakgrundsanalysen bedömdes vara de områden som Skellefteå kommun främst behövde utvecklas inom. Dessa blev därför de övergripande områden som diskuterades under de så kallade framtidsworkshops som ägde rum under de inledande månaderna av 2014. I dessa öppna och uppsökande möten utvecklades fokusområdena tillsammans med intresserade och drivna Skelleftebor.

Sammanställning och värdering

I processens nästa fas arbetade tjänstemän inom den kommunala organisationen med att sammanställa, analysera och värdera det material som inkom vid framtidsworkshoparna. Under analysarbetet av kommentarerna delades materialet in efter fokusområde där varje område också hade ett flertal underkategorier. Denna tematisering av kommentarerna gav en tydligare överblick över vad som återkommande diskuterades under samtalen. Parallellt med kommunens analys har också två universitetsstudenter arbetat med sammanställning av materialet. Detta för att kvalitetssäkra arbetet och säkerställa att något inte förbisetts i analysen av kommentarerna. Med hjälp av den bakgrundsanalys om Skellefteå kommun som tidigare gjorts har värderingen av kommentarerna genomförts och slutligen ett underlag med mål och insatsområden kunnat arbetas fram.

Inriktningsunderlaget

Innehållet i inriktningsunderlaget är ett resultat av arbetet som lagts ner på att värdera samtalsmaterialet med hjälp av den bakgrundsanalys av Skellefteå kommun som gjorts. Följaktligen är underlaget inte en sammanfattning av kommentarerna från framtidsamtalen. Materialet från samtalen har dock varit en oerhört viktig källa med en stark påverkan på innehållet i det presenterade förslaget. Det är också av vikt att understryka att underlaget med mål och insatsområden just är ett underlag och att det kommer finnas möjlighet att fortsatt påverka arbetet kring utvecklingsstrategin. Dialogtillfällen kommer äga rum under hösten 2014 och våren 2015 innan strategiförslaget fastställs (se www.skelleftea2030.se för mer information). Därefter planeras också kontinuerliga uppdateringar under hela genomförandet av den gemensamt överenskomna strategin.

Vad har kommuninvånarna tyckt?

Skellefteå 2030 är det största gemensamma framtidsarbete som genomförts i Skellefteå och över 900 personer har deltagit i de framtidsworkshops som ägt rum runt om i Skellefteå. Mötena resulterade i en stor mängd kommentarer och synpunkter kring hur kommunen ska kunna utvecklas och växa för att nå de mål som satts upp. Många av de synpunkter som kommit in vid de olika träffarna runt om i kommunen har också handlat om specifika sakfrågor som berört redan existerande verksamheter. Dessa kommentarer har givetvis beaktats och därmed också vidarebefordrats till berörda förvaltningar och bolag samt tillgängliggjorts för allmänheten.

Sammanställningen av kommentarerna har också gjort det möjligt att redovisa vilka områden som diskuterades under framtidssamtalen och vilka frågor som Skellefteborna tyckt vara viktiga att lyfta fram i utvecklingsarbetet.

De två fokusområden där samtalsledarna upplevde att allra mest synpunkter kom in var *Levnadsmiljö & upplevelser* och *Grundläggande service* som båda diskuterades flitigt under framtidsworkshoparna. Inom fokusområdena *Kommunikation* och *Kompetens & sysselsättning* lyftes också många intressanta utvecklingsmöjligheter fram även om dessa områden inte uppfattades diskuteras i lika stor utsträckning som de två förstnämnda. Att samtalen till stor del riktades mot den breda allmänheten och i mindre utsträckning mot näringslivet kan vara en förklaring till varför fokusområdet *Kompetens & sysselsättning* inte diskuterades i samma omfattning som de övriga.

Fokusområde *Levnadsmiljö & upplevelser*

En övervägande del av synpunkterna som rörde *Levnadsmiljö & upplevelser* handlade om fritidsutbudet i kommunen. Många kommentarer kring etableringar av nya fritidsaktiviteter och fler mötesplatser för invånarna kom in. Flertalet ville även se en större satsning på arrangemang av olika slag runt om i kommunen. En utveckling av rekreativsmöjligheter i naturen kommenterades också flitigt under framtidssamtalen. En hög andel kommentarer handlade om utvecklad marknadsföring och förmåga att på olika sätt visa upp vad som erbjuds, både till männisikor i kommunen och utanför. Kommentarer rörde också attityder i kommunen, där ett flertal tyckte att det fanns behov av en förbättring kring just detta. De kommentarer som sammanställdes i området fysisk miljö handlade till stora delar om vikten av en trivsamt boendemiljö för att kunna öka olika platsers attraktivitet. Specifika saker som också lyftes fram var en utveckling av stadskärnan för att skapa ett attraktivare centrum.

Fokusområde *Grundläggande service*

Som tidigare nämnts upplevdes *Grundläggande service* vara ett av de flitigast diskuterade fokusområdena vid invånardialogerna tidigare i år. Många kommentarer som kom in rörde bostäder och då främst behovet av sådana, speciellt bostäder för unga och för pensionärer var en återkommande synpunkt. Inom underkategorin *samhälle och levnadsmiljö* betonades vikten av en väl fungerande samhällsservice för kommunens alla invånare, exempelvis i fråga om apotek och banktjänster. Även att kunna attrahera potentiella inflyttare genom att erbjuda en bra levnadsmiljö och service lyftes fram som en viktig punkt. Ett antal kommentarer framhöll också betydelsen av att hela kommunen måste leva. Synpunkter kring skolan inkom i relativt stor utsträckning och då framförallt rörande för- och grundskola. Dessa var av varierande karaktär men kommentarer som rörde storleken på klasserna återkom ett flertal gånger.

Fokusområde *Kommunikation*

Inom fokusområdet *Kommunikation* lyftes många frågor som rörde kollektivtrafik. Flertalet kommentarer handlade om utveckling av tågtrafiken och en stor del av dessa berörde specifikt Norrbottenbanan. Utöver detta diskuterade Skellefteborna vikten av flygplatsen och många kommentarer gällde också förbättring av bussförbindelser, både lokalt och regionalt. Många hade också åsikter om infrastrukturen runt om i kommunen och där berördes cykelvägarna och standarden på vägnätet allra mest. Ett välutbyggt och välfungerande bredband ansågs också av många som en grundläggande förutsättning för vidare utveckling. Inom underkategorin *hållbara kommunikationer* togs ämnen som minskad bilanvändning och nytt resecentrum upp.

Fokusområde Kompetens & sysselsättning

De kommentarer som sammanställdes i fokusområdet *Kompetens & sysselsättning* berörde till största delen utbildning på eftergymnasial nivå. Däribland en utveckling av campus, med bland annat ett större utbud av utbildningar som en återkommande kommentar. Specifikt fanns synpunkter på mer utbildningar inom efterfrågade områden på arbetsmarknaden men också utbildningar som kunde attrahera fler studenter från övriga delar av Sverige och världen. Inom underkategorin *sysselsättning* handlade merparten av kommentarerna om att tillvarata de kompetenser som finns i kommunen. Även matchning mellan utbildningar och efterfrågade jobb återkom i denna kategori. Kommentarer som rörde arbetsmarknad handlade i hög utsträckning om hur fler arbetstillfällen ska kunna skapas, där lyftes bland annat nya etableringar som en avgörande faktor.

Kommentarer kring genomförandet

Vid de framtidworkshops som hölls runt om i kommunen uppkom även frågor och synpunkter kring hur genomförandet av *Skellefteå 2030* ska gå till. Hur tar vi fram en handlingsplan? Hur följer vi upp arbetet som kommer göras? Dessa kommentarer uppmärksammas givetvis också. Under hösten 2014 startade en utredning kring hur ett genomförande av en utvecklingsstrategi som *Skellefteå 2030* kan gå till. I denna utredning kommer kommentarerna från framtidssamtalen utgöra en del av det material som utredningen baseras på. Under 2015 kommer sedan det gemensamma arbetet med att utveckla en plan för genomförande att intensifieras. För att kunna följa upp arbetet krävs också indikatorer till de specifika målen samt ett system av regelbundna uppdateringar av strategin. Även framtagandet av detta planeras ske under 2015.

Kommentarerna rörande implementeringen av strategin sammanställdes, precis som de övriga kommentarerna, av tjänstemän inom den kommunala organisationen. De fördelades även här i ett antal teman för att ge en tydligare överblick över vilka ämnen som togs upp under samtalen.

Förhållningsättet till genomförandet lyftes fram som något att tänka på. Där inrymdes kommentarer som att våga tänka målgruppsanpassat och att se till hela kommunen, både stad och landsbygd, under genomförandet. *Marknadsföring* och vikten av att visa att det ”händer saker” underströks också i de kommentarer som rörde genomförandet. Ett ytterligare återkommande ämne som berörde genomförandet var betydelsen av *samverkan* mellan olika aktörer. En vidareutveckling av samarbeten mellan exempelvis kommun, näringsliv och andra lokala aktörer sågs av många som ett önskvärt scenario. Att se över vilka *resurser* som finns tillgängliga kommenterades också som en betydelsefull del av implementeringen, samt att i dialog med involverade aktörer förtydliga vem som kan göra vad när strategin ska verkställas.

Gällande *uppföljning* ansågs det under framtidworkshoparna vara relevant att tydligt följa upp arbetet och att kommunicera detta utåt för att synliggöra hur utvecklingsarbetet fortskrider. Kommentarer rörde också utformning av handlingsplaner, där nödvändigheten av tydliga avstämningpunkter framhölls som en central del i uppföljningsarbetet. Andra aspekter av genomförandet och uppföljningsarbetet som lyftes fram under samtalen var vikten av att hålla liv i arbetet genom hela processen, detta genom att utforma handlingsplaner som uppmanar till aktivt handlande hos alla involverade aktörer.

De tematiserade kommentarerna som berörde genomförandedelen av utvecklingsstrategin återfinns i tabellform i slutet av bilagan.

Framtidworkshops och inriktningsunderlag – Hur ser kopplingen ut?

Det presenterade inriktningsunderlaget är resultatet av ett omfattande arbete där analyser och erfarenheter från andra platser tillsammans med kommentarerna från de framtidworkshops som hållits runt om i kommunen utgör grunden i förslaget. Överlag finns en stor samstämmighet mellan dialogmaterialet och innehållet i inriktningsunderlaget men enstaka områden som återkommande kommenterats under framtidworkshoparna har inte lyfts fram i underlaget. De mest framträdande av dessa återkommande kommentarer rörde marknadsföring och attityder som båda lyftes fram som viktiga element i

Bilaga 1

utvecklingsstrategin. Bedömningen som gjorts är att dessa två områden definitivt är centrala i arbetet men inte som mål i sig. De kommer däremot att utgöra en vital del i genomförandefasen av utvecklingsstrategin. Därför tas givetvis de kommentarer som berört marknadsföring och attityder med i det framtida strategiarbetet.

Ett fåtal av de mål- och insatsområden som återfinns i inriktningsunderlaget har inte upplevts som några återkommande diskussionsområden under framtidssamtalen runt om i Skellefteå. En orsak till detta kan förstås vara hur samtalsledaren fört samtalen, vilket kan ha påverkat vilka teman som diskuterades. Dessa mål- och insatsområden kan i större utsträckning istället kopplas till de analyser av Skellefteå kommun som gjorts samt till redan existerande kommunala, regionala, nationella och europeiska strategier. En närmare förklaring till varför dessa områden bedöms utgöra viktiga delar i inriktningsunderlaget, och vilka återkommande kommentarer som inte återspeglas i underlaget, ges i anslutning till tabellerna nedan där kopplingen mellan återkommande teman från dialogerna och innehållet i inriktningsunderlaget förtydligas.

Färgförklaringar:

Koppling underlag och återkommande teman

Ingen direkt koppling underlag och återkommande teman

Inriktningsunderlag	Återkommande teman som diskuterats under dialogerna
Ekonomi byggd på kunskap och innovation	
Stötta innovationer	Underlätta att starta eget – ekonomiskt stöd, ta tillvara på idéer. Underlätta för unga – våga anställa, ge stöd, ansvar, satsa på idéer.
Forskning och utveckling	Forskning, vidareförädling, nyetableringar.
Högre utbildning och vuxenutbildning	Bredda utbudet av utbildningar. Nya studieformer – distans, forskning, samarbete med näringslivet. Nya kompetenslösningar – plugga halvfart och jobba, fortbildning på orten, samarbete företag och utbildning. Utbildning på orten. Distansutbildning från internationella universitet ex. Harvard, MAT. Information om utbildning, efterfråga, karriär. Utveckla samarbetet mellan akademien och företag. Mer samarbete mellan lokala arbetsgivare och universitet, var tar studenterna vägen när de är färdigutbildade?
Kompetensförsörjning (se även teman under Högre utbildning och vuxenutbildning)	Matchning mot kompetensbehov. Bättre koppling mellan universitet och näringsliv. Kommunicera behov/möjligheter till studenter. Bemöta medflyttarproblematiken. Utlisa tjänster externt (bästa person för jobbet)
Kunskapsgenererande möten för fler affärer och kunskapsutbyten	

Kunskapsgenererande möten för fler affärer och kunskapsutbyten innebär att vi ska utveckla förutsättningarna för fler möten, konferenser och kongresser inom och mellan branscher, offentliga verksamheter och andra aktörer både på lokal och regional nivå såväl som på nationell och internationell. Det utgör en viktig del när det gäller att stimulera till nya investeringar, etableringar och affärer. Området upplevdes inte som någon återkommande diskussionspunkt under dialogtillfällena men de analyser som gjorts av Skellefteå kommun visar att området är en viktig del i utvecklingsarbetet och att det således bör uppmärksammas i en kommande utvecklingsstrategi.

Inriktningsunderlag	Återkommande teman som diskuterats under dialogerna
Berikande utbyten och samarbeten	
Ta in samt kommunicera ut kunskap, idéer och erfarenheter	
Ökad samverkan och utökat samarbete i vår funktionella region	Samverkan mellan branscher, företag, andra länder. Våga tänka stort och systemiskt och vara tydliga med vad vi vill inåt och utåt, våga vara obekväma både mot region, stat, och andra. Uppmuntra/mer samarbete över kommungränserna. Ökat utbyte mellan platser i norra Norge och Finland, ex. handels- och studieresor för småföretag.
Öka internationaliseringsgraden (se teman under Ökad samverkan och utökat samarbete i vår funktionella region)	

Ta in samt kommunicera ut kunskap, idéer och erfarenheter – Den bedömning som gjorts, efter att Skellefteås nuläge analyserats, är att vi behöver öka vår kunskap och vår förmåga att strategiskt analysera omvärldstrender. Om vi kan utveckla våra möjligheter att ta tillvara på kunskap och erfarenheter från andra delar av världen kommer det leda till nya idéer, nya innovationer, produkter och tjänster samt kostnadseffektiva lösningar. Synpunkter som berörde området var inget som samtalsledarna upplevde som återkommande under framtidssamtalen men de analyser som gjorts visar att området utgör en relevant del av en utvecklingsstrategi.

Medskapande samhällsutveckling	
Utveckla och stärk den ideellt drivna samhällsutvecklingen	Satsa på föreningar (mer än bara idrott, öka samverkan, bra mötesplatser) Måste satsa på bra ledare inom ungdomsidrotten Stöd och samarbeta med föreningar, fritidsgårdar och studieförbund i orterna Svårt med ideellt arbete i föreningar
Utvecklad invånardialog i politiskt beslutad samhällsutveckling	
Medskapande	Utökat samarbete mellan kommun, näringsliv och föreningsliv i olika sammanhang Stärk empowerment (delaktighet, demokrati) Uppmuntra till kultur där det är lätt att genomföra aktiviteter och skapa upplevelser Sprid ansvaret i samhället Skapa en process som stärker samhällets förmåga att hantera förändringar
Utvecklat jämställdhetsarbete	Bättre arbetsmarknad för kvinnor Segregation mellan män och kvinnors arbetsplatser Fokus kvinnor: Färre kvinnor än män i arbetsför ålder idag. Attraktivt för kvinnor, kvinnor påverkar familjers flyttbeslut, aktiviteter, utbud, arbetsmarknad, fysisk planering för kvinnor och män.

Utvecklad invånardialog i politiskt beslutad samhällsutveckling – Behoven av insatser inom detta område har till främst visat sig genom interna analyser och samtal. Här sker också mycket arbete, inte minst genom 2030-processen, men också genom ett systematiskt demokratiutvecklingsarbete. Att initiera dialoger i både strategiska och konkreta frågor samt att hitta nya kommunikationssätt och kanaler kommer vara en viktig del för en fortsatt utvecklad invånardialog. Ur ett demokratiskt perspektiv är det givetvis också av vikt att alla invånare får göra sina röster hörda i frågor som berör dem och att invånarnas åsikter tillvaratas.

Inriktningsunderlag	Återkommande teman som diskuterats under dialogerna
Expansivt näringsliv	
Generationsskifte på arbetsmarknaden och ägarskifte av företag	<p>Entreprenörsutbildning mot ägarskifte. Finansiellt stöd vid ägarskifte. Stöd och hjälp vid övergång. Fler ingångar i arbetslivet (trainee, ferie, praktik, lärling, sommarjobb). Våga anställa ungdomar. Underlätta att starta eget – ekonomiskt stöd, ta tillvara på idéer. Underlätta för unga – våga anställa, ge stöd, ansvar, satsa på idéer. Bättre arbetsmarknad för kvinnor. Fler entreprenörer som är kvinnor. Brist på jobb där ingen vidareutbildning krävs.</p>
Stödsystem för företags utvecklingsfaser (se teman under Generationsskifte på arbetsmarknaden och ägarskifte av företag)	
Investerings- och exportfrämjande insatser och fler etableringar	<p>Riktad marknadsföring till företag (även offentliga). Visa fördelar med etablering i kommunen (finns arbetskraft, lägre personalomsättning, billiga lokaler, utbyggt it-nätverk). Skapa förutsättningar för etableringar (anpassade lokaler, billiga lokaler, kommunikation).</p>
Aktiv branschutveckling	<p>Marknadsföra det vi är bra på (trä, IT, gruvnäring). Stor potential för närproducerat. Satsa på småföretag och turism.</p>
Ett attraktivt näringslivsklimat	<p>Jobba vidare med att utveckla samverkan mellan kommunen och näringslivet.</p>

Inkluderande samhälle	
Ledarskap	<p>Jobba med attityder (bra mottagande/visa hänsyn). Förändra negativa attityder (mot utrikesfödda). Förändra negativa attityder mot ungdomar. Migrationsverket och SFI på plats i orterna. Snabbare process för uppehållstillstånd.</p>
Lokalsamhällets engagemang	<p>Fler mötesplatser där nyanlända kan möta de som bott här längre. Använd idrotten för att underlätta integration.</p>
Bostäder	<p>Bostäder till unga och studenter (billiga). Seniorbostäder på landsbygden. Bostäder för nyinflyttade.</p>
Kollektivtrafik (se teman under Överbrygga geografiska avstånd)	
Tillvarata arbetskraften	<p>Instegsjobb (lärling, praktik osv). Matcha kompetens mot företag. Validering och språkundervisning för utbildade/yrkeskunniga utrikesfödda. Våga anställa utrikesfödda.</p>
Vuxenutbildning (se även teman under Högre utbildning och vuxenutbildning)	<p>Språkundervisning.</p>
Förskola och skola (se även Skola i toppklass)	<p>Väl utbyggd förskola viktig för inflyttning. Bevara befintliga skolor ute i kommunen.</p>

Ledarskap – För att påverka attityder och få medborgarnas förståelse och engagemang kring invandring krävs ett tydligt och konsekvent ledarskap som kan förmedla fakta kring invandring. Under dialogerna diskuterades detta område relativt återkommande och även kommunens interna analyser visar på vikten av detta insatsområde. Återkommande kommentarer som inte återspeglas i inriktningsunderlaget berörde utlokalisering av Migrationsverket och SFI till omkringliggande orter samt snabbare processer för uppehållstillstånd.

Inriktningsunderlag	Återkommande teman som diskuterats under dialogerna
Överbrygga geografiska avstånd forts	
Tågtrafik	Förverkligande av Norrbotniabanan. Satsa på testbanan. Utnyttja befintliga spår till persontrafik. Transportnod i centrala Skellefteå (järnvägsstation/ busstation/ färjetrafik).
Gång- och cykeltrafik	Fler och säkrare cykelvägar i hela kommunen. Etablera hyrcyklar/cykelpooler.
Kollektivtrafik	Bättre kommunikationer mellan flygplats och serviceorter Bussar till aktiviteter/evenemang Bättre bussförbindelser till och från orter samt mellan orter Fler bussavgångar helger och kvällar Bättre stadsbussnät, synkroniserad anslutningstrafik, tydlig info om avgångar Modernisering/effektivisering av kollektivtrafik (attraktivare bussar med miljöbränsle, wifi och snygg design, minibussar) Minska bilberoende (bilpool, pendlingsparkering och samåkning, minska biltrafik i centrum, möjliggöra att leva utan bil)
Biltrafikens infrastruktur	Omdragning av E4:an. Behov av broar i Skellefteå. Bättre underhåll av vägnätet (omläggning, plogning, sandning). Säkrare vägar. Billigare och fler pendlingsparkeringar/ parkeringsplatser/parkeringshus.
Bredband	Erbjuda fiber på landsbygden. Snabbare och bättre mobilnät på landsbygden. Öppet nätverk i centrala Skellefteå.
Flygplatsen	Fler direktflyg och charterresor. Billigare biljetter. Bättre kommunikationer mellan flygplats och serviceorter. Flyget är viktigt!
Hamnen	Färjetrafik (Finland, Umeå och Stockholm). Bättre nyttjande av hav/vatten.

Världens bästa hälsa	
Hälsa i arbetslivet och vardagen	
Hälsofrämjande hälso- och sjukvård	
Personlig hälsa	
Välplanerade samhällen	Tillgänglig vård i hela kommunen.

Världens bästa hälsa – Under de framtidsworkshops som hölls 2014 inkom ett antal kommentarer som rörde vård och hälsa, det upplevdes däremot inte vara ett ämne som diskuterades i någon större utsträckning. Området har utvecklats främst utifrån interna analyser och befintliga strategier. En grundläggande förutsättning för tillväxt och utveckling är ett samhälle där god hälsa, jämlikhet och jämställdhet har en framträdande roll. Fokus här ligger på det svenska folkhälsomålet: att skapa samhälleliga förutsättningar för god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Om du vill ha mer information se Skellefteås arbete med *Världens bästa hälsa år 2020*, enligt det *Folkhälsopolitiska programmet*. Folkhälsorådet prioriterar insatser enligt programmet. Andra grunder är det *barn- och ungdomspolitiska programmet*, *Ett Skellefteå för alla* och *integrationsstrategin*.

Inriktningsunderlag	Aterkommande teman som diskuterats under dialogerna
Miljömedvetet samhälle	
Hållbar samhällsutveckling	
Morgondagens samhälle	
Klimatkommun	
Miljö och säkerhet	
Klimatsmarta transporter	Modernisering/effektivisering av kollektivtrafik (attraktivare bussar med miljöbränsle, wifi och snygg design, minibussar). Minska bilberoende (bilpool, pendlingsparkering och samåkning, minska biltrafik i centrum, möjliggöra att leva utan bil).

Miljömedvetet samhälle – De föreslagna insatsområdena som rör målet *Miljömedvetet samhälle* uppfattades inte som något återkommande diskussionsämne under dialogtillfällena utan kan övervägande kopplas till befintliga strategier och interna analyser. För att vara attraktiva ur ett inflyttningsperspektiv och en plats där människor väljer att verka och bo måste Skellefteå visa sitt ansvar på miljöområdet. Det är en global utmaning med ett lokalt ansvar att bygga miljömedvetna samhällen med rättvisa och trivsamma levnadsmiljöer. Genom att bygga en vacker, rättvis och hållbar kommun kan Skellefteå bidra till ett miljömedvetet samhälle. För mer information se *Skellefteå kommuns energi- och klimatstrategi*.

Attraktiva och varierande livsmiljöer	
Fysisk miljö	Riv gamla och bygg nya lekparker. Vackrare och trevligare miljö (mer färg, mindre avgaser, utöka parken). Våga bygga sådant som sticker ut. Riv eller omvandla/renovera gamla hus. Bättre underhåll av grönområden. Samverkan för att rusta upp fysiska miljön.
Staden	Mer handel centralt. Mer liv i centrum (längre öppettider, utbud på kvällar). Mer liv i centrum (utveckla handel, uteliv och öppettider).
Mötesplatser	Skapa mötesplatser (i närområdet, utomhus, blandade åldrar, nya idéer). Fler mötesplatser där nyanlända kan möta skelleftebor. Mötesplatser för kvinnor.

Varierande levnadsmiljöer	<p>Levande/snygga centrum i orterna. Större komfort (sittplatser och allmänna toaletter i orternas centrum). Mer satsningar på ytterområdena. Evenemang i orterna. Naturen lockar människor till bosättning. Strandnära exploatering (nyttja vackra levnadsmiljöer, levnadsmiljöer vid vatten).</p>
Nya och utvecklade servicelösningar	<p>Näthandel både konkurrens och möjlighet. Varuhemsändning viktig. Behov av ATG-ombud på landsbygden. Stöd till dagligvaruhandel på landsbygden. Flexibla öppettider. Grundläggande service viktigt för att attrahera folk till orten. Decentralisering av kommunala verksamheter. Profilboende inom äldreomsorgen.</p>
Hållbar samhällsutveckling	
Varierat och växande bostadsbestånd	<p>Fler bostäder i centrala Skellefteå och i serviceorterna (lägenheter, tomter). Behov av frigjorda tomter i kommunen. Förenkla bygglovsprocessen. Möjliggör byggnation: strandnära exploatering och lån.</p>

Hållbar samhällsutveckling innebär att vi för att nå målet om ett miljömedvetet samhälle behöver en helhetssyn i planeringen där självklara delar är resurshushållning, god arkitektur och tekniskt nytänkande i form av energieffektiva produkter och tjänster. Insatser som bidrar till att skydda och bevara natur-, kultur- och vattenmiljöer ska också främjas. Ett hållbart samhälle med god miljö är även en viktig del för ett hälsosamt samhälle. Kommentarer som rörde enskilda insatser för bevarande av exempelvis kultur- eller vattenmiljöer inkom under dialogerna och tillsammans med interna analyser och strategier syftar insatsområdet att lyfta dessa och se ett större samband. För mer information se även *Skellefteå kommuns riktlinjer för hållbart byggande, trästrategi, dagvattenstrategi, miljöprogram och översiktsplaner*.

Inriktningsunderlag	Återkommande teman som diskuterats under dialogerna
Rikt utbud av aktiviteter och upplevelser	
Nya aktiviteter och upplevelser	<p>Skapa tillgänglighet/marknadsföra aktiviteter. Bättre nyttjande av vattnet (älv, hav, holmar, kust). Tillgängliggör naturmiljön (skyltning/belysning). Nyttja naturen bättre (skogen, bergen, älven, skärgården). Större fritidsutbud för unga (replokal osv). Fler aktiviteter för barnfamiljer. Evenemang över hela året. Etablera nya anläggningar (äventyrsbad, casino, ridhus). Fler caféer och restauranger (vegetariskt, halal). Utveckla havet/skärgården (småbåtshamn, uthyrning, badplaster, båttrafik). Underlätta utförande av arrangemang (stöd, bidrag, enklare processer). Synliggöra arrangemang i kommunen (webb, blogg osv). Mer sport- och fritidsaktiviteter och mötesplatser för tjejer/kvinnor.</p>
Sektorsövergripande samverkan och planering	

Utveckla och stärk den ideellt drivna samhällsutvecklingen	Satsa på föreningar (mer än bara idrott, öka samverkan, bra mötesplatser). Måste satsa på bra ledare inom ungdomsidrotten. Stöd och samarbeta med föreningar, fritidsgårdar och studieförbund i orterna. Svårt med ideellt arbete i föreningar.
Utveckla strategiskt viktiga kultur-, kulturarvs- och fritidsanläggningar	Utveckla och återuppta Folkets hus och badhusen. Vikten av befintliga anläggningar i kommunen. Fler sportanläggningar (multihall mm). Rusta upp kulturverksamheter (kyrkstad mm). Kulturhus. Badhus, sporthallar och bibliotek.
Utvecklade kommunikationer (se även under Överbrygga geografiska avstånd)	Bättre kommunikationer mellan flygplats och serviceorter
Öka antalet besökare	Utveckla turismen (havet/skärgården, paketerbjudanden, marknadsför kontraster, nya och gamla anläggningar, åretomattraktioner). Satsa på småföretag och turism. Paketerbjudande. Etablera åretomattraktioner, satsa på det som lockar (kontraster, årstider osv).

Turism i stort var ett relativt väldiskuterat ämne under framtidsworkshoparna men kommentarer som rörde **Sektorsövergripande samverkan** och planering var inget som återkom i någon högre grad. Insatsområdet är framtaget mestadels utifrån interna analyser och är en förutsättning för att kunna genomföra det som efterfrågats inom aktiviteter och upplevelser. Då den mångfald av aktörer som finns inom turism- och besöksnäringen delvis är beroende av varandra behövs det ett sammanhållet gemensamt utvecklingsarbete bland aktörerna i Skellefteå. Detta kommer att bidra till utveckling och tillvaratagande av de resurser som finns.

Inriktningsunderlag	Återkommande teman som diskuterats under dialogerna
Skola i toppklass (se även teman under Förskola och skola)	
Ett sammanhållet utbildningssystem från förskola till gymnasieexamen	
Skolorganisation som skapar attraktiva skolor med förutsättningar för resultat i toppklass	Mindre grupper, fler lärare. Utveckla skolmiljö (ekologisk mat, mer idrott, specialstöd).
Profilering av skolor	Möjligheter till profilering t ex skidskola Jörn och Montessori.
Ett brett utbildningsutbud i gymnasieskolan	Större behov av yrkesförberedande utbildningar. Fler linjer (gymnasiet).
Demokratin i skolverksamheternas fokus	Demokrati i skolan och arbete mot mobbning.
Entreprenörskap i skolan	Öka ungdomars kunskap om företagande redan i grundskolan. Öka kunskapen om bristyrken, arbetslivet, företagande redan i skolan.

Insatsområdena **Ett sammanhållet utbildningssystem från förskola till gymnasieexamen** och **Profilering av skolor** som rör målförslaget En skola i toppklass upplevdes inte som några återkommande områden för diskussion vid dialogtillfällena även om ett fåtal kommentarer som rörde profilering av skolor inkom. Målet och insatsområdena är till stora delar framarbetade från interna analyser och befintliga strategier. Skolverksamheterna är tydligt förankrade i nationella styrdokument med högt satta kunskaps- och fostransmål och kommunfullmäktige har fastställt att Skellefteå år 2020 ska ha en skola i toppklass, det målet är givetvis lika viktigt 2030. För att nå detta mål behöver skolverksamheterna utveckla ett sammanhållet system med smidiga övergångar mellan skolformerna. För tillväxt och utveckling i kommunen behövs tydliga riktlinjer genom hela skolsystemet. Dessutom ska skolor på alla nivåer kunna utveckla pedagogiska profileringar och därigenom bidra till en pedagogisk mångfald. För mer information se även det folkhälsopolitiska programmet, det barn- och ungdomspolitiska programmet, Ett Skellefteå för alla och integrationsstrategin.

Teman från workshops som berörde genomförande/uppföljning/process

I tabellen nedan finns de kommentarer från dialogerna som rörde genomförandefasen av utvecklingsstrategin i tematiserad form.

Genomförande	
Förhållningssätt	Våga tänka målgruppsanpassat i genomförandet av strategin: gör målgruppsanalyser för att hitta insatser som möter olika skeden i livet. Tänk på både kvarstannare, inflyttare (inkl. medflyttare). Fokus unga: möjlighet att påverka, utveckla, delta. Se hela kommunen, stad och landsbygd. Erbjuda förmåner för att locka arbetskraft (dagisplats, högre lön, billigt boende osv). Kombinera de direkta, mera enkla utvecklingsinsatserna med långsiktiga förändringar. Attrahera utländska studenter som vill plugga/pitcha sin ide/jobba (genom gratis boende). Våga mer.
Marknadsföring, stolthet, självbild	Visa upp Skellefteås och Skelleftebornas styrkor, och synliggör den positiva utveckling/initiativ som sker här, inåt och utåt. Visa på alternativ till storstaden och det storskaliga, förstärk det positiva med en mindre stad plus landsbygd: förutsättningar för slow life, trygghet, gemenskap, lite tid för resor och transporter i vardagen, nära till natur och fritid – marknadsför livsstilarna. Utveckla bevara medias rapportering från Norrland. Marknadsför planer för förändring i fysisk miljö, visa att det "händer saker".
Samverkan lokalt (inom kommunens gränser)	Samverka mera mellan generationer. Utveckla mer samverkan mellan företag i serviceorterna, tillväxtnätverk i de olika orterna är bra, fortsatt att utveckla. Utnyttja drivkraften i kvarteren och det lilla grannskapet som finns.
Resurser och aktörer	Samtala kring//förtydliga vem som kan göra vad i genomförande. Byarna vill vara delaktiga. Där blir det verkstad av idéer. Engagemang samt kunskap och erfarenhet av att driva utvecklingsarbete. Byautvecklingsrådet kan vara byarnas röst i utvecklingsdialogen. Se pensionärer som en resurs. Använd resurser som redan finns i samhället och gör saker tillsammans, bredda kunskapen om vilka resurser som finns. Öronmärk kommunala pengar till genomförande för att smörja processen.

Strategi, handlingsplan, uppföljning	
	<p>Fokusera strategin på vad som behöver göras annorlunda i framtiden.</p> <p>Strategin bör förstärka platsvarumärket, genomföra/se till att vi lever upp till devisen ge idéerna plats.</p> <p>2030-processen/strategin bör måla upp en bild av vad Skellefteå är i framtiden, etablera gemensam målbild och se till att vi talar samma språk.</p> <p>Hitta realistisk ambitionsnivå – kommer krävas mycket för brett engagemang i dessa frågor.</p> <p>Strategin behöver visa på modiga prioriteringar samtidigt som den inte ska exkludera någon grupp ur samhället.</p> <p>Vi bör satsa på saker vi är bra på, använd Skellefteås befintliga förutsättningar på bästa sätt.</p> <p>Se och inspireras av SJ:s 100 punkter för utveckling (tidigare satsning) där tydliga utvecklingsområden pekades ut, och följdes upp offentligt.</p> <p>Våga prioritera, synliggöra utvecklingen och följa upp resultatet tydligt.</p> <p>Vi måste bygga ett system/strategi/handlingsplan där vi kontinuerligt förnyar så vi håller liv i genomförandet och får något nytt/nya faser att lansera kontinuerligt. Någon typ av trappsteg som vi klättrar på under åren?</p> <p>Utveckla analysen av sambandet mellan ekonomisk tillväxt och befolkningstillväxt.</p>
Processen	
	<p>2030-processen bör bidra till att utveckla en gemensam bild av vad Skellefteå är idag och vad Skellefteå ska bli framöver.</p> <p>2030-processen/strategin bör måla upp en bild av vad Skellefteå är i framtiden, etablera gemensam målbild och se till att vi talar samma språk.</p> <p>Arbetet bör bidra till att skapa en utvecklingsmiljö – en plats där människor, idéer och organisationer växer.</p> <p>Bygg en känsla av att vår kommun är på väg framåt, Gnosjöanda, lyftkranar, att vi tror på visionen, positiv attityd, stolthet och framtidstro.</p> <p>Vi måste nå ut med budskapet att Skellefteå 2030 inte bara är "mer av allt", utan prioriteringar och omställning av samhället.</p> <p>Processen behöver stärka både kort- och långsiktiga, små och stora förändringar/utveckling.</p> <p>Försök klargöra/hantera ansvarsfördelning, vem gör vad.</p> <p>Förbered för att befolkningsstrukturen kommer att fortsätta förändras underkommande år. Hur stärka verkstad och uppmuntra handlingskraft redan ht -14, våren -15? Hur kan aktörer 2030-flagga sina aktiviteter redan nu?</p> <p>Den största utmaningen är kanske inte att utforma en strategi utan att skapa uthållighet, hur hålla liv i arbetet i 16 år? Viktigt att få bollar i rullning, att det börjar hända saker. Det förstärker uthålligheten.</p> <p>Stärk känslan av att det händer saker. Till exempel genom fysiska förändringar. Men även genom tydliga avstämningpunkter i handlingsplanen.</p> <p>Uppmuntra till kultur av öppenhet och nyfikenhet, välkomnande bemötande.</p>